

1995

12. ČECHOVA OLOMOUC

Cvrček: A co ty se usmíváš mé písniče, sluníčko zlatohlavé?! Co – že to šmidlám jen tak po prostu? Máš pravdu, koláčku medový, po prostu, zato tím víc ze srdce hluboka.

(Vojtěch Cinybulk: **Sršán táhne do boje**)

Vojtěch Cinybulk (10. 8. 1915 – 6. 2. 1994)

DÍK ZA LOUTKÁŘSKÁ PŘÁTELSTVÍ

ČECHOVA OLOMOUC 1995 ● SLOVANSKÝ DŮM, spol. s r.o.

Úvodem

V edičním tisku „Čechova Olomouc“, který vyšel v roce 1993, jsme se rozhodli dát almanachu novou náplň: zaměřit jej na to, co loutkářský život mezi ročníky ČO přinesl.

Také tentokrát toho ty dva roky přinesly dost – 80. výročí Jiskry, 75. výročí Kašpárkovy říše, 75. výročí Říše loutek Praha s výstavou v Roztokách a další řadu akcí i zajímavostí.

Loni v zimě nás však zasáhla událost nejsmutnější. Zemřel Vojtěch Cinybulk... Loutkář, výtvarník, autor mnoha loutkových her, náš spolupracovník, spoluzakladatel festivalu Čechova Olomouc a především náš vzácný přítel. Zemřel grafik, který naplňoval tisky ČO svými půvabnými kresbami, pohlednicemi a současně bděl nad kvalitou těchto malých dílek.

Téma letošního almanachu vyplynulo tedy zcela samozřejmě: Díky za loutkářská přátelství!

Vždyť celé amatérské loutkářství stojí vlastně na základě přátelství a spolupráce lidí těsně spojených společným zájmem. Tak to třeba v našem divadélku symbolizuje trojice postavíček Kašpárka, Škrholy a Pivoňky, vyrostlá ze spolupráce ing. Františka Čecha jako autora a Vojtěcha Cinybulka jako výtvarníka...

Pokud děkujeme za loutkářské přátelství tak vzácnému člověku jako byl Vojtěch Cinybulk a vzpomínáme i dalšího spolupracovníka chybějícího v našich řadách – Zdeňka Juřenu, nezapomeňme na přátelství ještě živá a snažme se je rozvíjet a pěstovat. Vždyť i naše setkání na Čechově Olomouci mají tento cíl!

A zamýšlíme-li se nad přátelstvím získaným při společné činnosti – zamýšlejme se i nad svou současnou loutkářskou prací s jejími problémy, starostmi i radostmi; bude to k prospěchu nás všech a především našich dětských diváků!

Zdarek Pop

Jak jsem skrze loutky k příteli přišel

Vídali jsme se často při poválečných loutkářských akcích. Avšak k naší první spolupráci došlo teprve v D S+H při realizaci Pohádky o pyšné base, k níž si autor navrhl půvabnou výpravu a Miroslav Ponc složil znamenitou hudbu.

Na rozdíl od zkušeného dirigenta Národního divadla jsme s Vojtěchem Cinybulkem vstupovali na profesionální kolbiště společně poprvé. Vědomí odpovědnosti a úsilí nepošramotit dobrou pověst firmy nás dovedlo k těsné spolupráci, z níž se vyklubalo neokázalé a opravdové přátelství a posléze potřeba opustit vykání a oslovovat se křestními jmény. V té době, kdy se mezi lidmi vytrácela důvěra a šířil strach, znamenal takový vztah nedocenitelnou morální posilu. Pracovních schůzek byla později v Ústředním loutkovém divadle pěkná řádka.

Vojta byl u samého zrodu nové loutkové scény na bývalém Havlíčkově, pak Senovážném, nato Gorkého a znovu Senovážném náměstí. Od roku 1949 do roku 1967 spolupracoval v tandemu Malík–Cinybulk umělecký profil divadla. Inscenací Pana Johanesa v jeho výpravě bylo odstartováno významné období našeho profesionálního loutkářství. Do té doby u nás téměř neznámé javajky slavily vítězný nástup a dokonce získávaly v tradičně marionetářském terénu početné příznivce a pěstitele. S odstupem doby dlužno přiznat, že tomuto obohacení loutkářských žánrů napomohl Cinybulkův výtvarný počín, napodobovaný amatéry i profesionály tu s menším, tu s větším zdarem.

V tomto zavzpomínání by bylo asi neúnosné vyjmenovávat všech osmnáct inscenací, na nichž se Vojta v ÚLD podílel jako scénograf. Ostatně o nich v průběhu let referoval časopis Čs. loutkář. Protože však jde o nepřehlédnutelnou loutkářskou osobnost, pokusím se přiblížit tohoto umělce z neoficiálního – řekněme zákulisního zorného úhlu.

Měl srdce na dlani, uklizeno v duši a v souladu s ní právě tak uspořádaný zevnějšek, jakož i průzračný způsob jednání. Obdivoval harmonii v přírodě a ctil její zákony. Byl vyznavačem řádu. Dychtil po souladu ve svém okolí, mezi lidmi a ve světě vůbec. Jeho celoživotní tvorba je poznamenána vedle obdivuhodné píle a vytrvalosti úžasnou kázní. Ta se přirozeně projevila také v dlouholeté spolupráci s divadlem.

Udivoval profesionalitou v nejlepší smyslu slova. Dochvilností a plněním úmluv taktně vychovával partnery k obdobnému chování. Na pracovní porady s režisérem přicházel pečlivě obeznamenán s textem nebo scénářem. Tento velice zaměstnaný člověk dodával ateliéru podklady vždycky včas a samozřejmě v dohodnutém měřítku, čímž přispíval k opravdu profesionálnímu chodu divadla a nadto k pracovní pohodě.

Odpovídal jsem za realizaci jeho návrhů. Přinášel je jako dobře čitelnou pracovní pomůcku, jako jednoznačný dorozumívací prostředek mezi sebou a dílnami. Věděl, že výkresy nesmějí být odbytým náčrtkem nebo mlhavou skicou, tedy rébusy, které by mohly – nesprávně vyloženy – vyvolat neshodu. Vytrvale usiloval o sdělnost a srozumitelnost. Byl přesvědčen, že tím přispívá k souladu mezi lidmi, o nějž mu vždycky šlo.

Svémi přepečlivými návrhy vytvářel předpoklad zdárného dokončení společného díla. Pamětníci mohou potvrdit, jak dobře se podle jeho návrhů pracovalo, aniž vyžadovaly cokoli vysvětlovat. Byla to veskrze profesionální a prozíravá pojistka pro případ, že by nemohl o realizaci se spolupracovníky porozprávět nebo na ni osobně dohlédnout.

Musím vyvrátit domněnku, že Malík – tento Perun na našem loutkářském Olympu – majorizoval útlocitného Cinybulka. Je pravda, že jako zručný kreslíř-amatér rád skicoval uspořádání scény pro jednotlivá dějství. Ujasňoval tím sobě i výtvarníkovi režijní pojetí. Slouží k Vojtově větší slávě, že dovedl i tak rezolutního partnera vlastní ujasněnou koncepcí a nenapodobitelně mírným, leč účinným způsobem usměřňovat nebo dokonce dovést k jinému řešení.

Znal cenu práce a – sám poctivec – vážil si těch, kdo ji svědomitě odváděli. Nesnášel a odmítal výtvarné schválnosti. Na jeho stole nikdy nevznikly, nikdy jimi nikoho nedráždil, nikoho neurážel. Příčily se jeho pojetí mezilidských vztahů. Plachý a zdánlivě uzavřený byl kdykoli připraven bezelstně nabídnout přátelům otevřenou náruč a přehršli vkusného humoru.

Ve výctu jeho pěkných člověčích vlastností jsem zůstal – bohužel – jistě mnoho dlužen. I tak snad mohou ti, kdo ho osobně nepoznali, z těchto řádků vytušit, jak odpovědně přistupoval tento skromný umělec k úkolům, jak moc mu záleželo na dobrém jméně naší loutkařiny i v zahraničí a jak nám s ním bylo dobře.

V našem loutkářství se stal už za života Vojtěch Cinybulk pojmem. Byl to loutkář tělem duší a – krásný člověk.

Václav Havlík

Kašpárek: Žádné strachy, Pedro. Modrou perlu přece máme my. Honem, popadni ji, přej si něco rozumného a všechno bude zase v pořádku.

(Vojtěch Cinybulk: **Ostrov splněných přání**)

Vzpomínání s Jiskrou

Do amatérského loutkářství jako aktivní loutkář jsem vstoupil přesně na den 10. 2. 1963. Mým osudem se stalo Loutkové divadlo Jiskra, do něhož krátce předtím jako vedoucí nastoupila má matka, která dříve byla první ředitelkou Klicperova divadla v Kobyliších. Tehdy část souboru byla na zimní dovolené, a tak po kratším váhání jsem svolil, že v neděli přijdu hrát. Mou první rolí byl Pedro v Cinybulkově Ostrově splněných přání. Jednou jsem do loutkového divadla vešel a už jsem ho neopustil.

Průvodcem po všech zákoutích oboru mi byl Vojtěch Cinybulk. Jsem hrdý na to, že jsem byl jeho přítelem a možná i jedním z jeho nejbližších. Navštívil jsem ho i u jeho smrtelného lůžka. Sedávali jsme často proti sobě v jeho ateliéru a diskutovali o všem, co nás trápilo a obšťastňovalo. Řekli jsme si mnohá tajemství a skryté obavy – beze studu, i když mezi námi byl rozdíl 30 let. Nevadil nám. Alespoň mně. Zejména, když jsem se s Vojtovou nabídkou k tykání smířil a už do nekonečna přestal hledat možnosti, jak jinak Vojtu oslovit.

Vojta neovlivnil jen mě, ale celý soubor Jiskry. Když se v divadle začal tvořit kmenový repertoár, bylo několik jeho čísel spojeno s ním. Na repertoáru byla Pyšná basa, jeho úprava Čechova Draka s využitím jeho návrhů dekorací, které byly publikovány v orbisáckém vydání pohádky, a konečně i jeho úprava Čtvrtkova textu Jak knížepán chytal Rumcajse na hrušky. Ale to nebyla ještě žádná spolupráce, spíše využití toho, co bylo hotové. Spolupráce s Vojtou, o níž dokonce mohu říci, že Cinybulk byl jiskráckým scénografem, započala v roce 1982. V Paravánu, který vydala DILIA, jsem našel dva zajímavé Vojtovy texty: Koza nebo pes a O chytrém ševci. Zaujaly mě, protože hercům přinášely herecké příležitosti. Domluvil jsem se s Vojtou a ten vedle určitých textových úprav, což nebylo podstatné, vytvořil pro inscenaci také návrhy loutek a scén, což bylo podstatné.

Musím ovšem na tomto místě říci, že se Vojta zpočátku vzpouzel. Při psaní hříček myslel totiž na maňásky. Realizaci s marionetami nevěřil. Umluvil jsem ho a dodnes si myslím, že inscenace obou hříček patří ke třem číslům, které v repertoáru Jiskry jsou tím nejlepším, co bylo vytvořeno. V dalších letech jsem pak pro Jiskru napsal ještě vlastní verzi Perníkové chaloupky a Červené Karkulky. Vojta byl mým recenzentem a samozřejmě a už bez jakéhokoliv váhání i scénografem.

Když se blížilo 80. výročí vzniku Jiskry, najednou mi zavolal a zeptal se, zda už vím, co budeme hrát na oslavách. Po pravdě jsem řekl, že nevím. Asi za týden mi Vojta opět zavolal a že prý napsal podle Boženy Němcové Čertova švagra a jestli si to nechci přečíst. Druhého dne jsem seděl u něho v ateliéru a on mi četl pohádku o nešťastném Petrovi a čertu, který mu pomůže. Když skončil, tak jsem mu řekl, že už vím, co budeme na oslavách hrát, ale že ještě musí udělat návrhy loutek a scén. Mrzí mne, že jsme to tenkrát nestihli. Vojta nedokončil návrhy včas, určitý čas si vybrala i jejich realizace, a tak jsme se s Vojtou dohodli, že nic nebudeme uspěchávat. Na oslavy uděláme vzpomínkové pásmo a premiéru Švagra až na pražském festivalu v roce 1994, tedy jen tři měsíce po výročí. Byla to krátká doba, leč pro Vojtu až příliš dlouhá. Na premiéře Vojta Cinybulk už chyběl. Možná však, že tam přesto byl s námi. Svým poselstvím o kráse loutkového divadla, jeho magii a síle a nesmírných možnostech.

Petr Slunečko

Babka Mechulka: Já to myslela dobře, chlapče – jenomže na lásku někdy ani kouzla a čáry nestačí!
(Vojtěch Cinybulk: **Jirka s kozou**)

Člověk Vojta Cinybulk

Nedožitě jubileum Vojty Cinybulka nelze odbýt nějakou „veselou příhodou z natáčení“. Cítím, že bych tím zlehčil jeho lidskou opravdovost. A tak se pokusím to množství setkání s ním nějak utřídit.

Jako loutkářský účedník v pražské Říši loutek jsem V. Cinybulka začal rozeznávat jako jednu z prvních osobností velkého loutkářského světa. Řekl bych, že v té době (počátkem 50. let) byl vztah Říše loutek k Cinybulkovi zdvořile korektní. To nepochybně pramenilo z chladných vztahů mezi Říší loutek a Ústředním loutkovým divadlem, mezi jehož tvůrčí osobnosti V. Cinybulk patřil. Napjatý vztah nebyl bezdůvodný. Říše loutek se právě ubránila profesionalizaci, nabízené i vnucované především dr. Janem Malíkem; vzápětí přišla o svou samostatnost, stala se souborem lidové umělecké tvořivosti a zároveň terčem poněkud bezhlavě praktikované metodické péče. Lze chápat, že se stáhla do ulity, aby uhájila ze své svébytnosti, co se dalo. Naopak ÚLD a jmenovitě dr. Malík těžce nesl odmítnutí svých koncepcí právě Říší loutek, která v té době vskutku prodělávala uměleckou stagnaci a více tušila jaké divadlo dělat nechce, než věděla kudy vykročit. Odmítla však model ÚLD organizačně i umělecky.

Rázné vykročení Říše loutek z částečně dobrovolné a částečně zvnějšku vytvořené izolace je spojeno se jménem Vojty Cinybulka, neboť to byla inscenace jeho Hraček na cestách z r. 1957, kterou ŘL naznačila, že se nemíní vzdát své představy o současném loutkovém divadle a že své představy dokáže věrohodně naplnit. Myslím, že díky úspěchu Hraček na cestách došlo k prohloubení vztahu V. Cinybulka a Říše loutek. Cinybulk pak o ŘL mnohokrát psal, mnohokrát bilancoval práci ŘL při jubilejních příležitostech, na vernisážích apod., vytvořil pro ŘL mnoho půvabných novoročenek, významně se podílel na realizaci bilanční výstavy Vojty Suchardy v r. 1978. Byl jmenován čestným členem souboru. Zajímavé však je, že mu už Říše loutek nehrála

jinou hru, ani ho nikdy nepožádala o vytvoření výpravy. Nemělo to žádný hluboký ani osobní důvod, ale jsem si jist, že to Vojtu mrzelo, i když to nikdy ani slůvkem nenaznačil.

Vojta Cinybulk byl vskutku výjimečný člověk hloubkou svého zájmu o veškeré dění v divadle, o trable osobní i souborové. Z dobrého díla se radoval, neúspěch ho mrzel jako by to byl neúspěch jeho vlastní. Ale nevím, že by někdy omlouval chyby, nebo neupřímně chválil. Vždy říkal pravdu, i když byla nepříjemná. Nemyslím, že jsem teď napsal něco objektivního. Dokonce si myslím, že tohle vědí všichni, kdo V. Cinybulka znali. A navíc jsem přesvědčen, že obdobný vztah měl Vojta k mnoha, ne-li ke všem loutkářským souborům, bez ohledu na to, zda šlo o soubory profesionální či amatérské. On mi nejlépe ztělesňoval úsloví „loutkáři jsou jedna rodina“.

Když jsem vzpomínal na Vojtu a snažil jsem se definovat si co pro mě znamenal, vybavil se mi jiný loutkář – Zdeněk Bezděk. Ten mi kdysi, když jsem klopytal přes tituly, které bych měl připojit k jeho jménu, řekl: „Říkejte mi člověče. Člověče Bezděče.“ A já to pochopil jako dost přesnou stupnici hodnot. A podle této stupnice dnes říkám: Člověče Vojto Cinybulku! Děkuji Ti za Tvé přátelství, ve kterém jsem určitě víc bral než dával. Setkání s Tebou mě vždy vedlo k zamyšlení nad podstatou věcí i nad sebou samým. Nerad jsi mluvil o sobě a svých trápeních. Ta jsem většinou vytušil až z Tvých grafických prací. A kdyby Tě jednou prohlásili za svatého, tak bych k Tobě volal: Přimlouvej se za nás, ať nesnášíme švindlování a předstírání – jako jsi je nesnášel Ty. Amen.

Ing. Jan Novák

Panda: Nevím, míčku, nevím. Ve světě bývá všelijak. V pohádkových knížkách o tom píší –

Míč: Ale nakonec to přece jen vždycky dobře dopadne. Však jsem se naposlouchal pohádek dost a dost.

(Vojtěch Cinybulk: **Hračky na cestách**)

Pocit všeobecné čistoty

Vždy při setkání se vzácným člověkem, ušlechtilým přítelem doc. Vojtou Cinybulkem jsem měl pocit všeobecné čistoty. Bohužel, musíme hovořit v čase minulém.

Tento umělec obohatil naši loutkářskou tvorbu věru úctyhodně. K našemu prvnímu společnému setkání se musím vrátit tam, kde mi to všechno krásné a příjemné doslova zamotalo hlavu – do loutkového divadla v Olomouci–Hejčíně. Tehdy jsem se hluboce skláněl před vzácnou návštěvou z Prahy, kdy v odborném kvartetu mimo Vojty byl ještě dr. J. Malík, dr. O. Rödl a dr. J. Lorman. Pro nás, tehdejší amatérské nadšence, to byly vzácné loutkářské osobnosti.

Vojta Cinybulk se ale svým osobitým přístupem k nám výrazně lišil. Jeho jednání bylo silně poznamenáno opravdovým přátelstvím s ing. Františkem Čechem, bardem tehdejší loutkářské tvorby na Moravě. Ing. Čech se stal jedním z nejbližších kamarádů Vojty Cinybulka právě díky společné lásce – loutkám. V souboru Kašpárkovy říše v Olomouci si Vojta následně prakticky ověřoval možnosti různých loutkářských technik. Takřka „na tělo“ – jelikož důvěrně znal personální i výkonnostní možnosti tohoto amatérského souboru – psal i některé svoje hry. Typickým příkladem byla hra *Ostrov splněných přání* (1948), která byla realizována na prvním poválečném ročníku Jiráskova Hronova.

Zárodek vzácného vztahu profesionála k amatérům lze vysledovat už v začátcích Cinybulkovy tvorby, kdy se setkal se svým učitelem loutkářem Bohumilem Schweigstilllem. Snad ho okouzliila postava Kašpárka, kterou on ve svých hrách, určených právě amatérským kumštýřům, dotvářel snahou po situačním oživení (*O podivné skříni*, *Ostrov splněných přání*) anebo dokonce i po aktualizaci (*Hračky na cestách*, *Kaimovo dobrodružství*). Svoje autorské vidění dotvářel svými výtvarnými návrhy loutek i scénografie.

Měl jsem tu čest hrát takřka ve všech Cinybulkových hrách a vždy jsem měl při tvorbě jeho rolí pocit široké výrazové škály. A nakonec on to byl, kdo mne jednoznačně nasměroval k této výjimečné, pestrobarevné a potřebné profesi. Setkávali jsme se několik dalších roků na akademické půdě loutkářské katedry, kde působil jako významný pedagog ve výtvarném oboru.

V rámci tradičních Loutkářských Chrudimí pravidelně obohacoval průběh těchto přehlídek perfektními úvahami, praxí ověřenými názory a přesvědčivou neústupností. Ale byla to vždycky osobnost oplývající laskavostí k čestnému partnerovi, moudrostí k naslouchajícím, ale byl i výsostně skromný, kritický až skeptický ke svojí tvorbě. Stačí připomenout odmítnutí významné nabídky dr. J. Malíka, uměleckého ředitele ÚLD, aby Vojta přijal funkci šéfa výpravy. Stal se spolupracujícím výtvarníkem – ale externím, a to na dlouhou dobu éry tehdejšího ÚLD.

Pečlivost, připravenost a řád – tak jeho tvorbu i život charakterizoval dr. Miroslav Česal. Dovolte, abych tyto dnes vzácné vlastnosti všestranného kumštýře Vojty Cinybulka doplnil o výjimečnou, ušlechtilou pokoru k poctivému umění.

Jaroslav Vidlař

Kocour: Ťap a šlap a vpravo, vlevo – samé stromy, samé dřevo. Konečně jsem v lese! Vída, koukejme se! – To je to tu divné. Takové zvláštní šero – jiné než u babičky na půdě. Ale já jsem udatný bojovník – oči jako světla, drápy jako šavle – nikoho se nebojím!

(Vojtěch Cinybulk: **Kocour Pětivousek**)

Vojtěch Cinybulk a Kašpárkova říše

Moje první setkání s Kašpárkovou říší má podobu dávného dětsky útržkovitého dojmu z představení: babička Šekele zpívá malému Kaimovi ukolébavku a na ultramarinově zbarveném horizontu vyskakují hvězdičky... Hra: Kaimovo dobrodružství, autor: Vojtěch Cinybulk... Když jsem pak za pár let už přišla do souboru jako členka a odehrála si svou první Zlatovlásku a Mařenku z Perníkové chaloupky, hned v další sezóně se začala studovat hra V. Cinybulka Sršán táhne do boje. S tou jsme v roce 1961 vystoupili na Loutkářské Chrudimi, a hned následující rok jsme si tu – jako „mládežnická skupina“ – vyzkoušeli autorovu další hru – Kocoura Pětivouska. Na repertoáru souboru byly i Hračky na cestách a čas od času jsme se vraceli k úspěšnému Ostrovu splněných přání... Tak jsem se setkávala se hrami a také s osobností Vojtěcha Cinybulka.

Kašpárkova říše byla od svého vzniku spojena se jménem ing. Františka Čecha. Ale moje loutkářská „generace“ se s ním už vlastně nesetkala. Pro nás se stal spíše symbolem či legendou a třebaže jsem ještě hezkých pár let hrála s paní Růženkou Čechovou, byl pro nás její manžel spíš takovým čítankovým klasikem, málem jako Jirásek nebo Neruda. Ale pan Cinybulk byl člověk z masa a kostí, s tím jsme sedávali a besedovali v Chrudimi, s tím si vedení souboru dopisovalo, a když v roce 1973 spolu s naším principálem Zdarkem Popem a zesnulým dr. Erikem Kolářem vyvolali do života festival Čechova Olomouc, začal k nám zase pravidelně jezdit. A právě on nám nejmíc přiblížil postavu Františka Čecha. Ve svých vzpomínkách nám dal nahlédnout do dob, kdy spolupracovali, kdy Kašpárkova říše uváděla Cinybulkovy rukopisné hry a on zase naopak navrhoval výpravy ke hrám Čechovým... Kdy jezdil k Čechovým do Olomouce–Hejčína jako domů a prožíval s Kašpárkovou říší všechny události, premiéry, úspěchy i smutky. Nebyl „čestným“ členem, ale členem skutečným, dělným spolupracovníkem, podle potřeby i učitelem, rádcem a kritikem, ale hlavně přítelem. Jaké to muselo být přátelství, když překonalo i vzdálenost z Prahy

do Olomouce a překonalo i vzdálenost času – přetrvalo Čechovu smrt! Pak Vojtěch Cinybulk přenesl toto své ryzí přátelství na nás, a za to jsme mu nejvíc vděční.

Vojtěch Cinybulk byl výtvarník, profesionální umělec, pracovně zcela vytížený a stále zaneprázdněný, ale jeho kresbičky k Novému roku, dopisnice či ilustrace k tiskům pro Čechovu Olomouc byly vždy milými dárky dávanými přátelům od srdce.

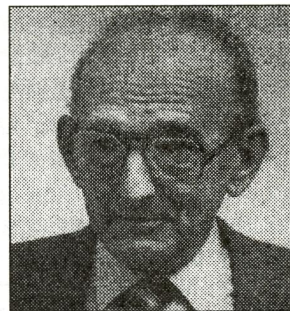
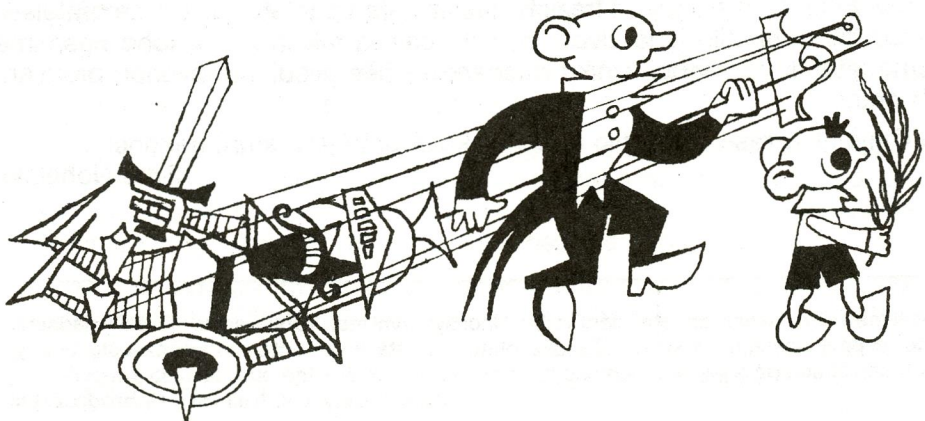
Vytvořil pro nás jakýsi most, po kterém jsme se mohli vracet do historie olomouckého loutkového divadla, ale také po něm přecházet do dnešních dnů. Dodnes rádi vzpomínáme třeba na večer k nedožitým 90. narozeninám Františka Čecha, na němž V. Cinybulk tak poutavě vyprávěl! Nebo jaký zájem projevoval o minulou Čechovu Olomouc, i když už se jí pro své zhoršené zdraví sám nemohl zúčastnit! Nakreslil pro ni optimistickou kresbičku Kašpárka s harmonikou, která byla jednou z jeho posledních...

Vojtěch Cinybulk nebyl z lidí, kteří si libují ve frázích. Jestliže před pár lety napsal, že přátelství s Čechem a Kašpárkovou říší obohatilo jeho život, myslel i cítil to tak, a my si toho nesmírně vážíme. Ne náhodou jsme letos k 75. výročí vzniku Kašpárkovy říše uvedli obnovenou premiéru jeho Ostrova splněných přání.

Přátelství Vojtěcha Cinybulka zase obohatilo nás. A taková přátelství smrtí nekončí...

Mirka Nohelová

Hrnčář Dugumbi: Zvolili jste si mě svým náčelníkem. Přijímám volbu. Chci být první mezi vámi – ne na trůně a v nádheře, ale v práci a povinnostech ke kmeni. Zapalte ohně, naplňte kotle potravou, rozezvučte bubny! Ať z našich ohnišť stoupá s jasným plamenem radost, radost ze šťastné budoucnosti kmenel!
(Vojtěch Cinybulk: **Kaimovo dobrodružství**)

Zdeněk Juřena

*** 2. 8. 1923**

+ 17. 4. 1995

IN MEMORIAM...

Jediným skutečným bohatstvím člověkovým je jeho osobnost. Může mu být nejpodstatnějším zdrojem životního štěstí, je-li zdravá a harmonická, jsou-li její konflikty s okolním životem plodné, vede-li ho bezpečně v činu i v myšlení.

Josef Čapek

Jsem přesvědčen, že zvěčnělý Zdeněk Juřena takovým bohatým člověkem byl... Rodem z Moravy, aklimatizovaný od školních let v českém prostředí, začal se v něm prát s příslovečnou přitažlivostí „hada z ráje“. Nakonec podlehl (a rád), i když „jen“ v divadle loutkovém. Myslel to s divadelním uměním sice vážně, ale do 1. ročníku scénografie u prof. Tröstra – nenastoupil. Pročpak asi? Ostych? Nedůvěra v sebe? Náhoda? Asi. A šťastná! Šťastná pro Zdeňka i pro loutkářství.

Začalo to koněm: krásně řezbovanou marionetou, kterou Zdeněk vytvořil a přišel ji nabídnout ke koupi do Loutkářské prodejny Umění lidu v Praze a padl tam do rukou mně. Koně jsem nekoupil (nešlo to), zato jsem „koupil“ pro loutkařinu Zdeňka Juřenu. Přijal totiž nabídnuté zaměstnání v družstvu Dereda, z něhož bylo časem Výstavnictví a zahájil tam výrobu loutek, dekorací a jevištních konstrukcí pro loutky 35 cm a 50 cm vysokých. Ale nejen to! Trochu možná z vděčnosti, trochu možná jako úlitba – a ze Zdeňka se stává výtvarník a technolog sokolského loutkového divadla „Na Zelené lišce“ v Praze, jemuž jsem tehdy principáloval. A tak jsem kromě nadějného a pracovitého scénografa získal ve Zdeňkovi postupně i přítele, čímž – podle Thomase

Fullera – získal jsem víc než on. Po likvidaci tohoto divadla (muselo ustoupit bytové výstavbě) a po ukončení nerentabilní výroby loutkářských fundů ve Výstavnictví, nachází Zdeňkův výtvarný talent užití v reklamním a aranžovacím oddělení Drubežářských závodů v Libuši. Aby „si odpočinul“ od povinných husí a kuřat, spolupracuje Zdeněk s amatérskými loutkovými divadly jako výtvarník. Tou dobou má už za sebou zdařilé výpravy k marionetové hře J. Boháče „Jenda, Káča a pes“, k náročné javajkové inscenaci Svatoňovy hry „Sůl nad zlato“ v režii Milana Friedla (1952), soutěží na 2. loutkářské Chrudimi. Tou Zdeněk proniká do povědomí širší obce loutkářské. Z jeho dílny vycházejí výpravy ke hrám maňáskovým (S. Maršaka), marionetovým (Skálové „Jan Žižka“ a Hirschův „Krysař“) ještě pro Zelenou lišku, ale přijímá i zakázky z Hořovic, Kraslic, z Bystřice u Benešova, kde si získává ostruhy i jako loutkářský režisér nekonvenční inscenací Klicperova „Hadriána z Římsů“ i další rénomé zdařilou a neobvyklou výpravou k Havlíčkovu „Králi Lávrovi“, inscenovanou kornoutovými loutkami. Jeho výtvarný věhlas se šíří: spolupracuje se smíchovským Kováčkem, s brněnskou Jitřenkou, v r. 1962 zakládá se mnou vršovické Pimprle a uplatňuje se v něm ovšem i jako výtvarník.

V r. 1966 získává Zdeňka jako šéfa výpravy a kmenového scénografa Divadlo Spejbla a Hurvínka. Sedmáct let odvádí Zdeněk v tomto proslulém exportním divadle profesionální práci na vysoké umělecké i technologické úrovni a šíří tak dobré jméno československého loutkářství i na poli výtvarném po širém světě. Po odchodu do důchodu v r. 1983 obnovuje Zdeněk výtvarnou spolupráci s Jitřenkou a s Pimprlem, nalézá čas pro intenzivní účast v amatérském loutkářském hnutí, je obmyšlen funkcemi, a přitom stále výtvarníčí. Jako člen SALu při SČDO navrhuje plakáty, kreslí diplomy, grafické listy a dělí se s loutkáři-amatéry o vše, co jako loutkář–profesionál zná a umí. A možná ani netuší, že tím dává zapravdu sentenci Alberta Camuse, že „nejhojněji obdaruje budoucnost ten, kdo všechno dává současnosti“. Ještě se ideově i prakticky podílí na organizování celostátních loutkářských setkání, jakými byla obnovená tradice Loutkářských letnic (Čelákovice 1994) a Raškovy Louny (1994). Ale to už se, bohužel, neúprosně a vehementně hlásí jeho choroba, s kterou Zdeněk úporně zápolí v zaryté víře, že ji zdolá...

Je dobře, že Rada SALu stihla ocenit Zdeňkův přínos českému, československému i zahraničnímu loutkářství březnovým udělením „Čestného uznání Matěje Kopeckého“, s tím, že se zasloužil o české loutkářství.

„Poněvadž nám není dopřáno dlouho žít, zanechme něco po sobě jako svědectví, že jsme žili“, doporučoval v 1. stol. po Kr. C. Plinius st. Zdeněk Juřena tomu učinil zadost v míře vrchovaté. Díky!

Miroslav Ryšavý

Šumař: Ty jsi zkrátka rozený cestovatel, Kašpárku. Bůh ví, odkud jdeš a přece trefíš správnou cestu.
(Vojtěch Cinybulk: **O pyšné base**)

DÍK ZA LOUTKÁŘSKÁ PŘÁTELSTVÍ – almanach vydaný k 12. Čechově Olomouci 1995.

Sazba a tisk:

Středisko informatiky a služeb školám, Hodolanská 4, Olomouc, listopad 1995